

Goavätta.

Goavätta tog små gluttar, när
man var ifrån dem. Hon gav dem
"patte", sa di.

Fulaften skulle de ge 'na mat.
Likaså nyårsaften. De skulle lägga maten
under "brännren" på golvet.

Man skulle inte slå ut kokhett
vatten på marken, utan att spotta löst.
Gjorde man detta, så blev hon inte
"skålad" (skallad), sa di.

Goavätta.

3335

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Skaustruan
Skaustruan låg alltid på
loftet om nätterna, sa de.

Skogsruan

Skogsmanne

Skogsmanne.

I Fidlbacken (vid Gots-
holmen, Lärde s:n) var trösk. Där var en
ryttlös, som gick och raktade brinen. Då
kom där en man och sa till henne, när
hon gick och letade efter brinen, som hon
blivit av med: "Va e du å me, min tös?"
"Kom å gack me möj, så ska ja visa di,"
sa hon och hon gick med honom.
Hon var borta i 3 dagar. När det
ringde i kyrkan hörde de henne.

Hon låg under ett träd. Man hörde
det var skummannen, som kommit till
hemma. —

? "Fidabjered" vid "Fischolman" (Fisch-
holman) skulle det också bota trötthet.
Där "luta så rälit."

3335

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Bäckahästen

Bäckahästen sa de kunde
"Stungom" springa opp på gårdarna.

Bäckahästen

Lödde, Fd'rs, Sk.

3335

Ernst A. von Frattin 1921
Mor Pålms söns.
f. 1846 i Lödde.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Goenisse

Goenisse

Goenisse hade de på ett
ställe här i Värngabäck, det var där
Anders Hans' nu bor. Det var när de
gamla bodde där.

De talte om, att han skafts' till den
allt vad de behöfde. Var gång de kokat
mat, skulle de ge honom i en skål "ånnom
bottrollet".

Doktra - Hamman i Rödödinge

Där var en kvinna i Rödödinge,
som de kallade Doktra - Hamman. Hos henne
hade ämuspågen lärt. Jag har varit
mycket hos henne för min farmor.
Doktra - Hamman "testa" över oss.

Doktra - Hamman
i Rödödinge

Mårta Mårtensson: Vrångabäck

Mårten Mårtensson i Vrångabäck
kunde "ansa" för Landvärk och sådant.
Han sa' ett "locke" om "hoded" a' lyste.
Han "ansa" maj ässe för "tärnen". Vad
han läste kunde man inte höra.

Mårten Mårtensson

Son i Vrångabäck

Gamla Kitta, som änsa prästen.

Det var en präst som
hade ont i halsen. Gamla Kitta sa:
"Ja' får änsa'n". Så gick hon till
körören och började läsa: "Min pås och din
pås, hjälper det, så hjälper det, och hjäl-
per det inte, så kan jag inte hjälpa det.
Då kom prästen att grina och bollen som
satt i halsen sprack och prästen blev
duktig. Så kom det ut att hon var "klog"
och så fick hon änsa många sjuka.

Gamla Kitta
som änsa
prästen

Grella. killan i Vrångabäck

På Johan Anders' plan i Vrånga-
bäck finns en gammal källa som
kallas för "Grella-källa". På samma
åker, där den är, skulle för ha stått
ett slag. En ryttmästare, som tjänade till
Johan Anders' värnar, som för ledde
stämnet, hittade där en dol och en
sabel.

Faz vet ej, att de har offret i Grellakillan.
Men där är friskt vatten och den rinna aldrig.

Grella-killan
i Vrångabäck

Barn dop.

När ett barn skulle döpas, skulle
det för ligga en gång i sovet. Och en
bit ost och bröd skulle ligga i kisten,
när de lindade barnet för dopet. Detta
skulle moren äta när de kom hem.

Det har jag själv gjort.

Den som höll barnet skulle läsa efter
vad prästen sa. Jag har själv hållit
25 gutter och läst efter prästen varje
gång.

Barn dop.

När de då kom hem med barnet från dopet
så skulle de säga när de lämnade det: "Här
har du ett kristet barn i stället
för en hedning." Och så ^{skulle} de säga
hur namnet var, t. ex. "Nils och hans
namn."

Bröllop

När de stassade, red där först
två förridare, sen kom musikanterna,
så de andre rianes. Två skulle rida
på var sida om "Vojnen, där brua folket
sad", ifall regnen skulle välta; sen
kom tärnorna och sist de gifta.

När de kom ett bra stycke därifrån, där
gillet skulle vara, så skulle "färgångs-
drängarna" (förridarna) rida före och
hämta brödet och brännvinet och ljuda

Bröllop.

stassen

på vägen på dem, så skulle det vara
riktigt fint.

När de spiset middag skulle de
dansa polska. "Bruden & brogumman
skulle dansa polska med varandra
en var va".

När de så skulle lägga sig om kvällen,
skulle alla "färögångsdrängarna" klä av
bruden. De skulle packa på, så hon kunde
komma först i sängen, för "brogumman".
Så skulle hon få mest att säga till om.
"Färögångsdrängarna" skulle klä av
"brogumman". För att plocka ut "färr."

Dansen

gångdrängarna" brukade "färegångspionerna"
ta "brogemannens" kläder ihåll den.

Faz var "färegångspion" (färma) en gång.
Då tog vi brogemannens skor och gömde
dem. Sen grina vi åt "färegångs-
drängarna". Det var deras skam att de
inte bättre kunde hålla reda på broge-
mannens kläder.

När de då var "lajda" skulle broge-
mannen binda klud på bruen. Så sa
brogemannen till henne: "Du har turett
dina låckar å bån (band) som en ärli-
mans dutter, å nu bär du ditt forkele

å din klu som en ärlig mans fru."

Så gick det till när jag var tama.
Men det var redan bortlagt, när jag gifte mig.
och det är ändå snart tjugo år sen det
hände.

Som förning hade man med sig
två bröd, smör, stek och gröst och kakor
och bönor (en "tocke").
Gillet varade i tre dagar.

Förning

Torvupptagning.

Står jag var piga var jag flera gånger på Tågra mosse (Sörde S:n) och tog opp torv. Getskolmen och rätt ställe lorde ihopa. (två gårdar brukade slå sig tillsammans och mossen). Vi reste benigkan på kät-
len, så att vi kunde vara på mossen när solen gick opp. "Lafoden" (ladu-
fogden) var där då och visade var vi hade våra "rudor". Vi tog "fusst" (font)

Torvupptag-
ning.

skäretorr. Det gick till så att vi först
stuck ner "krånglaren", sen "bågstick"
vi sen skar drängen med ett järn.
Pigorna läste ut så var där andra
som pullade. Ett par av pigorna var
ute på stycket och satte ar. —
När vi nuare skulle vända torven om
där ute, skulle varit ställe vända åt
gängen.

linets beredning.

Både brydestua och maltkötta^x låg på vår plan, sydväst om gården. Vi var cirka 7-8 stycken som var med om brydestuan.

Vi torkade hören om natten. Helt en spelman med oss. Alla drängar och pigor, som hörde till laget gick dit och dansade. Till det mest var dag. Nästa dag (egentl. samma dag) vid middagstiden började vi "bryda". Vi hade

^x i Nångebäck (Södermanl.) Skriv endast på denna sida!

Linets bered-
ning.

"åbrödet" (avbrutit) vid 4-5 tiden på efter-
middagen. Då klädde vi oss och gick till
gillesgården (den gård, vars lin vi brutit)
Där klavade vi, till det nästan var dag.
Och så om morgonen skulle pian dit och
skåda på brudstuan (alla pigorna och
en gammal kvinnan) Hon (den gamla kvin-
nan) torke alltså hören. Hon skulle
ta fram det "linna", som låg i torkestuan
(hören låg på "flage" över en ugn, strö
som en bakugn) och hon skulle hon dela
ut hören till pigorna.

När vi då hade "äsjutt" till kvällen, så

3335

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

km naboer med sin hør vil så fortsætte
man till alla hade fått sin hør färdig.

21

Söder.

Julen

Lure julafton hade vi maljebrod. När vi kokte kött, doppade vi ner bröd.

Julafton åt vi löst "morkebröd". För kvämsmat fick vi pebenschot, bunta boner, färs kött och fläsk, lutfisk, gröt, klenor eller gorän.

När vi "lekte jul". Nästan var "heli kväsi" var vi på något ställe och "legte jul". Det gick omkring på ställen - Det var när jag var piga - När vi kom dit om kvällen fick vi kaffe och skorpor (hela 3-

22

Julen

Lillejulafton.

Julafton.

Julalekar

styvers skorpa). Då klockan var tio
fick vi en bordsmats med ost. De håte
det på en bricka och gick omkring och gav
drängarna och pigorna var sin mat. När vi
fick den maten hade vi dansat en tid.

"Lär dansa vi igen en bra stund till klockan
1 eller 2 i värmning." Då fick vi kaffe igen
med skorpa. Så dansa vi igen och sen fick
vi gå "hummet."

Vi lekte jul på kvällen julade, nyårs-
da, trettondedagen och Skut. Vi var på
7-8 ställen.

Nyårsnytt

När nyårsånen var tänd, skulle
de ut och "läsa psalmer". De tittade på nytt
och då hade de en psalmbok i handen. Jag
"lurar emte, va di lyste." Sen tag de "tjänns".
Den psalm, som föll upp, skulle de ha.
och läsa.

Nyårsnytt

Skåne
Fars
Söder
uppsat 1931

3335

Myk. Erik Flösten
Per (Per) Rasmus Jons
Född 1846 i Lätt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

hå med stjärnan

En man som heter Ola Pär
brukat komma runt stjärnan under
någon av juldagarna. Visan, som han sjöng,
tor jag bryta så:

"Tre vise män ifrån Österlandet."

När han sjungit vill han ha "malt eller
tjyrt."

Så med stjärnan

Skåne
Än hd. Sönd. br
mars. 1931

3335

Cyrt. G. Thorsen

Pär. v. M. Rasmussen
född 1846.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

Fastelångsgille

Fastelangs-
gille.

Fastelångsgillet tror jag
höll fastelångsfestdag.

Skansfolkem kläddes då ut på som husarer
eller dragoner eller "va ja ska via" m.
rest omkring.

Så skrev de lappar med nummer på och
så skulle de ta nummer. På en av lappar-
na stod ett K. En glöds tog upp lappar-
na. Den som fick den leppen med K på
skulle bli "kung". Han hade gillet

fritt. Sen red de omkring och visade
kungen. Hos herrskapet brukade de
gå hela 10 kr. När de kom tillbaka
blev det gille. Då fick kungen väja
en av tofsema till drottning. Hon
hade också gillet fritt. (ja, det var ju
inte så dyrt, det kostade bara 25 öre per
person). Kungen och drottningen satt
sedan vid borännen, när de spisade.
Han hade rätt att befala. Befallde han
att de inte fick supa mer, måste de
lyda.

Sörde

3335

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

Bära maj i by

Valborgsmässöafton gick drängarna
och fjöng maj här i Mångabäck, när jag
var tos.

Lärde kom in på gården sågade de: "Vill
far och mor höra sommarens visa?"
På detta brukade de i allmänhet svara ja
och då fjöng de:

"Här afton om vi hemma är

Maj är välkommen

Fribåt om om vi väcker er ~~ett~~"

Bära maj i
by.

För pian hade de en visa om göng, som de
kallade för "piveisan".
Så såde de maj i taket.

De brukade få en tres ägg och en krona
i pengar och vers sin suppa.

Dagen efter, den 1:ste maj, hade
drängarna gille. Då såde de och "suppa"
och spelade ^{kort} samt åt kokta ägg.

Sida

Pingstgillet

Under pingstdagen, pingstaften och
annandag pingst hade man "pingsegille".
Man skildes inte åt förrän på morgonen
första dag pingst.

Då bjöds på mat och vilket som. Man
brukade köpa en halv, eller f.o.m. en hel kalv.

Susilom hade man "höja kagor" (spetskakor)
På pingstdagen bjöds kvinnor och män till.
Två piors de äldste blev satta som "före-
gångspior". De skulle laga mat och

Pingstgillet

ställa om allt. Givet lön för de pengar,
som drängarna fått, när de gick och
gjöng maj.

De vanliga danserna, som de dansa-
de, var "kadrill" vals, mazurka, polkett,
"jida bocka-dånsen", våra valmal,
"lilla lustig".

Beske!

3335

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32

Midsommar.

Midsommaraften hade de
gille vid Lövde borg. Rikare blev det vid
Sellinge.

Midsommar